

AgriSafetyNet

Agricultural Safety Through Lifelong Learning

2019-1-SK01-KA202-060645

Modulul 0

INTRODUCERE

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Modulul 0: Introducere

Într-o Uniune Europeană (UE) cu 27 de state membre, este extrem de important să se ia în considerare viitorul sectoarelor de producție primară, în special activitățile agricole, zootehnice, de pescuit și de acvacultură, precum și dezvoltarea industriei agroalimentare.

În UE, agricultura și pescuitul se confruntă, în mod constant, cu **proces de transformare** cauzate de creșterea/scăderea numărului de state membre, liberalizarea comerțului mondial, reformele politicilor comunitare, dezvoltarea tehnologică, creșterea cererilor de mediu și apariția de noi cerințe pentru calitatea alimentelor și siguranța alimentară din partea consumatorilor.

Relevanța acestui sector este din ce în ce mai evidentă, ca parte fundamentală a pieței pentru furnizarea de produse alimentare cetățenilor, precum și pentru rolul său în conservarea mediului și a zonelor protejate și în promovarea mediului rural. Este, de asemenea, un sprijin economic în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, în special în zonele rurale și cu o tendință de depopulare.

În Europa, ca și în restul economiilor avansate, importanța economică a sectorului agricol este relativ scăzută în comparație cu industria și, mai presus de toate, cu serviciile. Se estimează că aproximativ 22 de milioane de persoane sunt angajate în sectorul agricol din Europa, iar majoritatea acestora (aproape 96%) își desfășoară activitatea în întreprinderi familiale care reprezintă un număr de peste 10 milioane de ferme. Ceea ce se produce în sectorul agroalimentar al UE garantează securitatea alimentară a 500 de miliarde de persoane din întreaga Europă.

1. Caracteristicile și problemele sectorului agricol

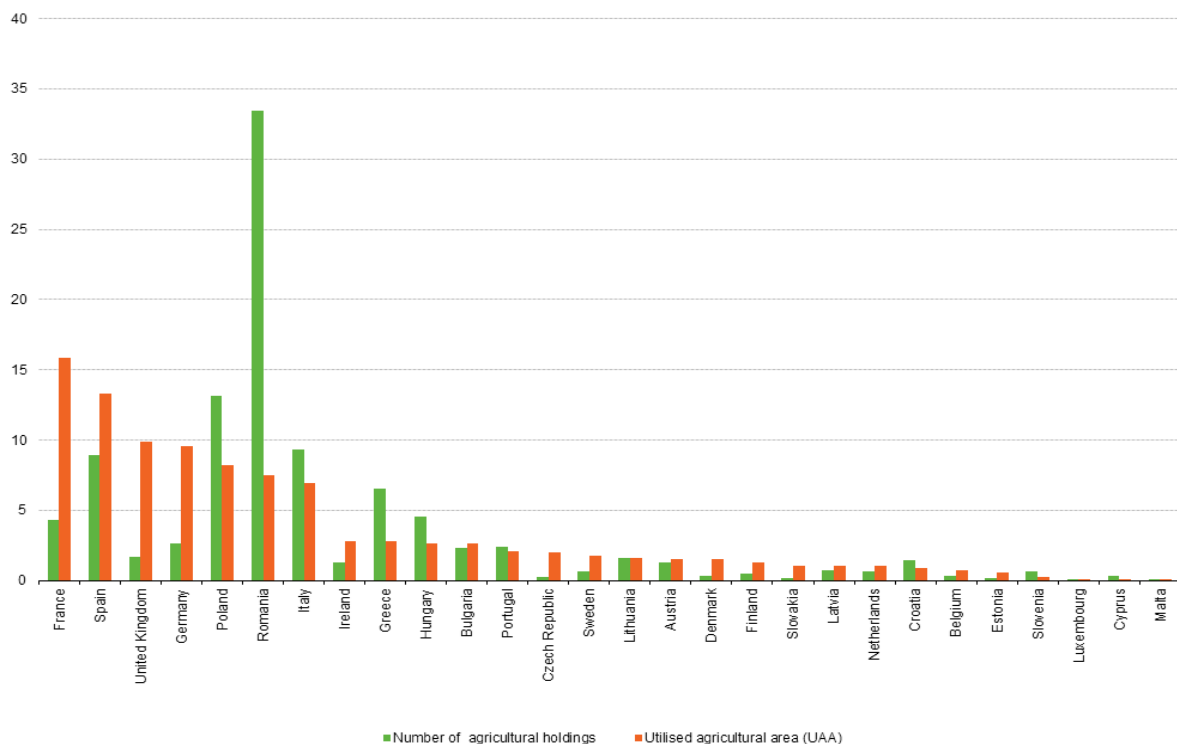
1.1 Caracteristici

Suprafața: Structura agriculturii în statele membre ale UE variază în funcție de diferențele de geologie, topografie, climă și resurse naturale. În Europa, cultura vegetală și creșterea animalelor reprezintă aproape trei sferturi din suprafața utilizată în UE, adică aproape 175 de milioane de hectare (40,0% din suprafața totală a terenului), ceea ce se traduce printr-o suprafață medie de 16,1 hectare pe exploatație. Franța și Spania prezintă cel

mai mare procent din suprafața agricolă, cu 15,9% și, respectiv, 13,3%, în timp ce Regatul Unit și Germania au procente sub 10,0%. În ceea ce privește fermele, România deține o treime (33,5%) din totalul fermelor din UE, urmată de Polonia (13,2%), Italia (9,3%) și Spania (8,9%). Dimensiunea medie a unei ferme este de 16 hectare (“Superficie agricolă por país. Unión Europea”, 2018) (Figura 1).

Sursa: <https://pixabay.com>

Source: Eurostat (online data code: ef_kvaareg)

Figura 1. Indicatori-cheie – ponderea în totalul UE-28, 2013 (%), Eurostat (cod de date online: ef_kvaareg)

Sectoarele: În Europa, găsim patru tipuri predominante de sectoare economice în sectorul agro-zootehnic. Principalele ferme se bazează pe: creșterea vacilor de lapte, cultura cerealelor, a plantelor oleaginoase și a leguminoaselor. În funcție de țară, datele se pot modifica, acordând mai multă importanță altor sectoare, cum ar fi podgoriile (Franța și Italia), creșterea animalelor (Grecia) sau horticultura de seră (Malta).

Clima: Având în vedere diversitatea solurilor agricole și a climelor, Europa produce o mare varietate de produse.

Dezvoltarea rurală: Există o tendință europeană de “întoarcere la mediul rural”, care implică o revitalizare socio-economică a zonelor rurale și o creștere a diversificării și dezvoltării forței de muncă în zonele rurale. Mulți tineri aparținând familiilor agricole și care și-au părăsit localitățile pentru a studia și a munci se întorc, treptat, la locurile lor de origine pentru a continua și moderniza afacerile de familie sau pentru a începe afaceri (Características y problemas de la actividad agraria en España. La conformación de las estructuras agrarias en Castilla y León, n.d.).

Ocuparea forței de muncă: În UE, 96% din ferme sunt familiale, majoritatea având un

Sursa: <https://pixabay.com>

singur proprietar legal. Chiar și așa, numărul lucrătorilor agricoli permanenți este de aproape 22 de milioane de persoane în întreaga Europă, marea majoritate angajați cu normă întreagă.

Schimbări în tendințele de consum: Cetățenii europeni și populația lumii, în general, se confruntă cu schimbări importante în ceea ce privește dieta și

consumul de alimente. În ceea ce privește consumul, în ultimii ani au avut loc unele modificări alimentare. De exemplu, consumul de carne roșie a crescut considerabil în ultimele cinci decenii, iar europenii mănâncă mai multe păsări de curte, pește și fructe de mare, fructe și legume (La agricultura en Europa: cómo conseguir que los alimentos sean asequibles, sanos y respetuosos con el medio ambiente, 2014). Acest lucru înseamnă că întreprinderile agricole trebuie să investească în diversificarea producției lor pentru a se adapta la noile standarde

ale cererii consumatorilor. Agricultură ecologică este foarte solicitată de consumatorii finali, ceea ce reprezintă o schimbare în modelele de producție agricolă.

1.2 Probleme

Suprafața: Suprafața destinată sectorului agricol suferă efectele urbanizării și schimbărilor de stil de viață, reducând spațiile destinate agriculturii în zone foarte rurale și neatractive și, uneori, neproductive. Agricultură concurează, de asemenea, pentru sol cu generarea de energie (biocombustibili).

Intensificarea: Pentru a-și face terenurile profitabile, fermierii adoptă metode de cultivare intensive cu ajutorul echipamentelor mecanice și al aplicării îngrășămintelor și pesticidelor, care reduc drastic biodiversitatea terenurilor agricole și cresc contaminarea solului, râurilor și lacurilor.

Clima și mediul: Schimbările de climă afectează din ce în ce mai mult producția agricolă. Fermierii trebuie să se adapteze la viitoarele schimbări bruște ale anotimpurilor și la fenomenele meteorologice extreme. Prin urmare, agricultorii trebuie să adopte măsuri de protecție economică sau inovare în detectarea schimbărilor climatice pe care nu toți agricultorii le pot realiza. În plus, fermele trebuie să asigure respectarea legilor și măsurilor de protecție a mediului. (What will be the new face of European agriculture in the coming years?, 2020)

Dezvoltarea rurală: Chiar dacă progresele în domeniul tehnicilor agricole pot stimula modernizarea sectorului, există unele provocări care limitează dezvoltarea zonelor rurale: slaba pregătire a antreprenorilor agricoli, vârsta înaintată a proprietarilor de ferme, lipsa infrastructurii fizice, problemele sociale ale agriculturii și dificultățile mai mari în accesarea piețelor de produse.

Vârsta: În prezent, doar 11% dintre fermierii europeni au sub 40 de ani, iar aproximativ 31% dintre fermieri au peste 65 de ani.

Sectorul agricol este unul dintre cele mai vechi din Europa.

Formarea profesională: Majoritatea fermierilor din UE nu au beneficiat de formare profesională formală în agricultură: 70% au doar experiență practică, 20% au beneficiat de formare de bază, iar 8% au participat la un curs complet de formare agricolă. Este extrem de

îngrijorător faptul că mai mult de 80% dintre cei cu peste 65 de ani nu au nici un tip de formare.

Digitalizarea: În plus față de numărul îngrijorător de profesioniști instruiți în acest domeniu, trebuie menționat faptul că producătorii nu sunt pregătiți pentru sistemele tehnologice și digitale dezvoltate pentru acest sector. Aceste progrese tehnologice vizează sprijinirea unor metode de lucru mai bune, a producțiilor de origine vegetală și animală, cu o eficiență mai mare și cu un impact mai redus asupra mediului în producția vegetală și în creșterea animalelor.

Sursa: <https://pixabay.com>

Creșterea cererii: Pe măsură ce populația lumii crește, cererea de produse alimentare crește, de asemenea. Europa este cel mai mare exportator și importator mondial de produse agroalimentare (Institute for European Environmental Policy, 2018), ceea ce ar putea duce la o creștere a prețurilor și la o creștere semnificativă a tuturor segmentelor societății, în special familiile cu puține resurse.

Birocrația: Din punctul de vedere al politicilor, este din ce în ce mai dificil pentru agricultori să înțeleagă și să respecte toate legile care sunt impuse atât la nivel național, cât și la nivel european. Politica agrară comună a UE joacă un rol important în dezvoltarea agricolă viitoare, așa cum reformele recente au eliminat aproape în întregime relația dintre ajutorul acordat agricultorilor și volumul lor de producție.

2. Deficiențe tipice ale întreprinderilor agricole

1. Atunci când abordăm atât accidentele fatale, cât și pe cele neletale din agricultură, silvicultură și pescuit, putem evalua care sunt principalele deficiențe ale întreprinderilor agricole și cum să le abordăm. În anul 2017, au fost 148,326 accidente neletale și 408 accidente mortale în agricultură [Eurostat (hsw_n2_01) și (hsw_n2_02)], silvicultură și

pescuit, ceea ce înseamnă până la 4,8% din accidentele neletale și 12,5% din accidentele mortale la locul de muncă din UE. Accidentele de muncă în agricultură sunt mai grave decât în alte domenii, deoarece raportul fatal/non-fatal este mai mare decât media.

2. Există unele particularități în agricultură care trebuie luate în considerare la evaluarea deficiențelor întreprinderilor agricole. Prima caracteristică pe care ne vom concentra este vârsta lucrătorilor care suferă de accidente. După cum s-a menționat anterior, doar 11% dintre lucrători au sub 40 de ani. Acest lucru ar explica de ce procentul persoanelor de peste 55 de ani care au un accident de muncă depășește atât de mult media europeană. În timp ce procentul european de persoane care au un accident de muncă neletal în vârstă de 55-64 de ani este de 15,8%, iar în rândul persoanelor cu vârsta peste 65 de ani este de 1,2%, media lucrătorilor din agricultură, silvicultură și pescuit accidentați la locul de muncă este de 19,8% pentru intervalul de vârstă 55,64 ani (un excedent de 5% față de media europeană în toate activitățile) și de 5,2% pentru intervalul de vârstă peste 65 de ani (un excedent de 4%) (Figura 2).

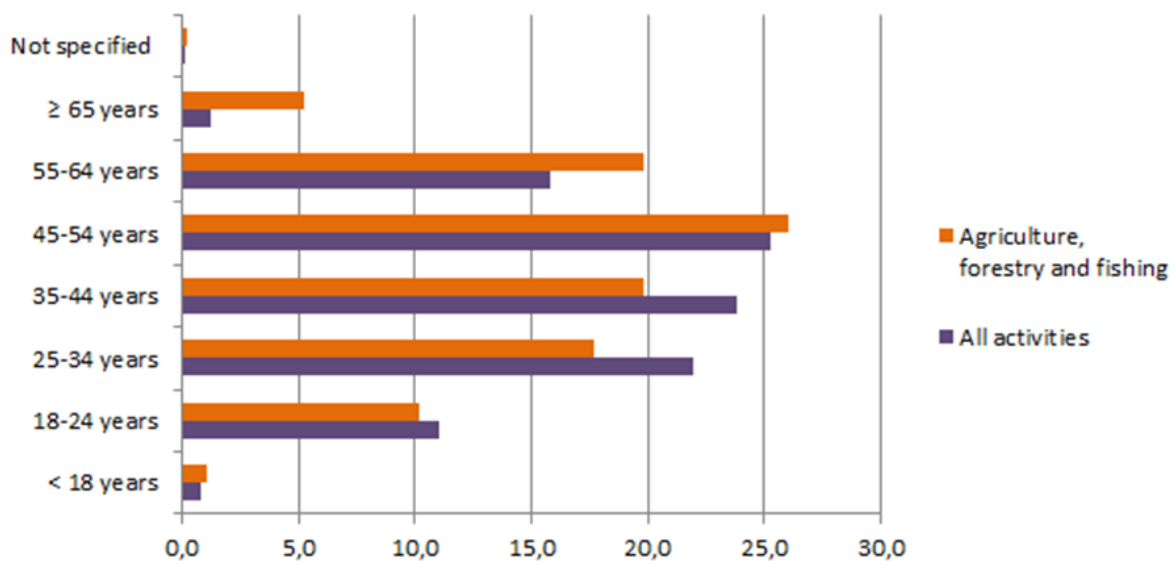

Figura 2. Accidentele neletale raportate în cadrul ESAW sunt accidente care implică cel puțin patru zile calendaristice complete de absență de la locul de muncă (accidente grave), 2017, date de la Eurostat Data Explorer (cod de date online: hsw_n2_03)

Cealaltă caracteristică specifică domeniului agricol și care are un impact asupra accidentelor de muncă este tipul de societate. După s-a menționat anterior, 96% din întreprinderile agricole din Europa sunt conduse de familii, iar printre accidentele de muncă neletale în funcție de dimensiunea întreprinderilor (luând în considerare doar pe cele a căror

dimensiune este cunoscută), 60% din accidentele de muncă au loc în întreprinderi cu 9 sau mai puțini angajați, iar 78% dintre acestea au loc în întreprinderi cu sub 50 de angajați (Figura 3).

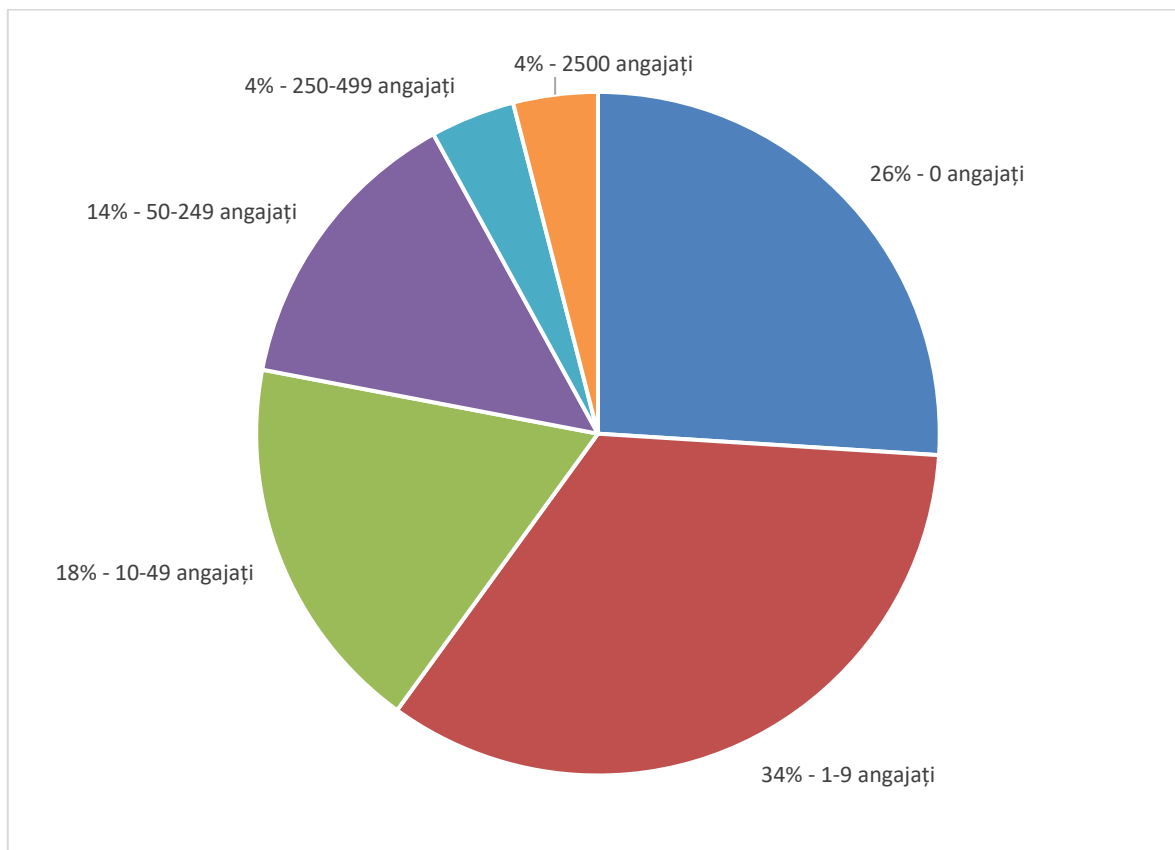

Figura 3. Accidentele neletale raportate în cadrul ESAW sunt accidente care implică cel puțin patru zile calendaristice complete de absență de la locul de muncă (accidente grave), 2017, date de la Eurostat Data Explorer (cod de date online: hsw_n2_05)

Când ne referim la accidentele de muncă letale, procentul întreprinderilor mici (din cele a căror dimensiune este cunoscută) în care are loc accidentul este chiar mai mare: 65% au 9 sau mai puțini angajați și 87% au mai puțin de 50 de angajați. Comparând aceste statistici cu media accidentelor de muncă în toate activitățile, există de zece ori mai multe accidente neletale și de 4 ori mai multe accidente mortale în întreprinderile agricole decât media întâlnită în alte sectoare (Figura 4).

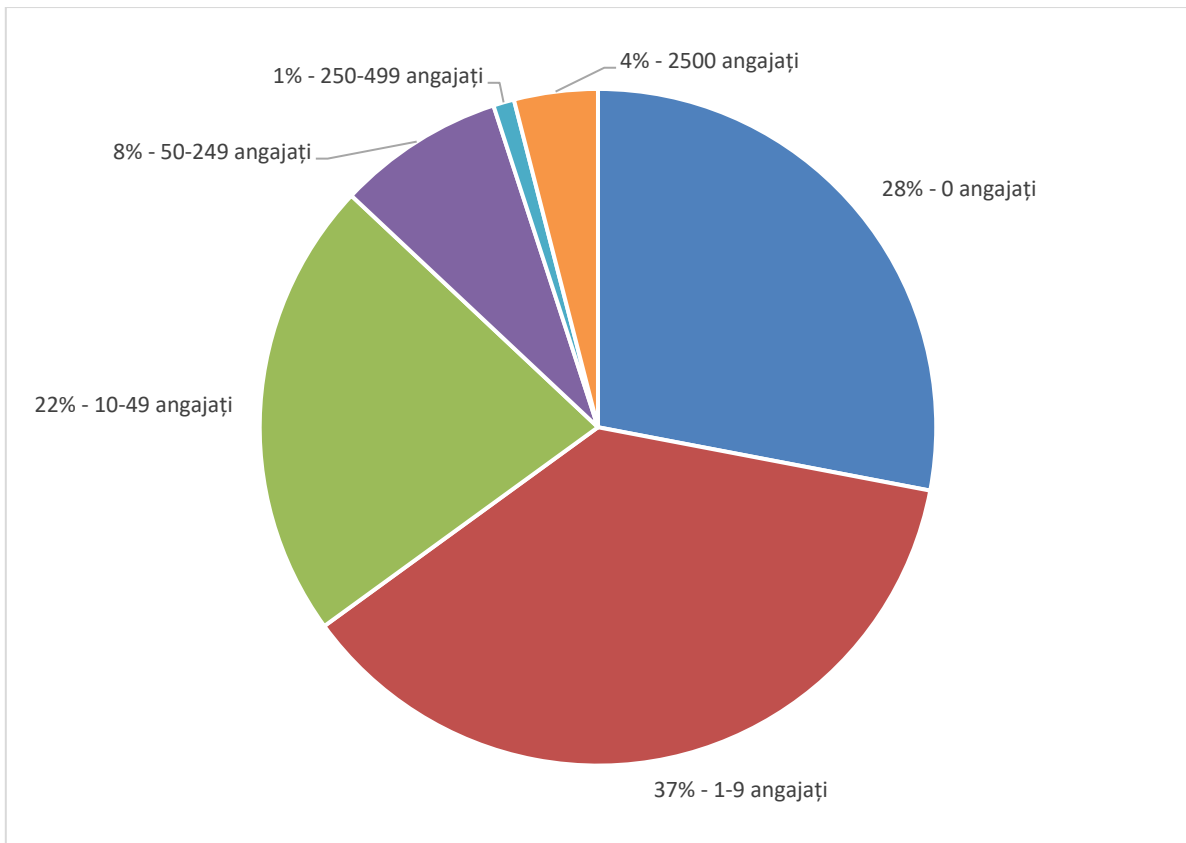

Figura 4. Accidente letale raportate în domeniu, 2017, date de la Eurostat Data Explorer (cod de date online: hsw_n2_05)

Prin urmare, putem concluziona că atât dimensiunea, cât și vârsta lucrătorilor sunt o particularitate în domeniul agricol. Acest aspect trebuie luat în considerare la evaluarea deficiențelor întreprinderilor agricole care pot provoca accidente de muncă.

În 2005, Eurostat a efectuat o cercetare cuprinzătoare care a investigat cauzele accidentelor de muncă în sectorul de activitate (printre altele). Chiar dacă datele pot fi depășite, acestea sunt cele mai cuprinzătoare date la nivel european și ele ne pot ajuta să înțelegem cauzele acestor accidente, în special în raport cu alte sectoare, precum și să identificăm particularitățile sectorului agricol. Detalierea accidentelor neletale și a accidentelor mortale de mai jos includ numai persoanele care reprezintă cel puțin 5% din total. Următoarele procente se referă la totalul accidentelor din sectorul agricol, de vânătoare și forestier:

- spargerea, explodarea, divizarea, alunecarea, căderea, prăbușirea agentului material: 9,7% din accidentele neletale și 19,4% din accidentele mortale;
- pierderea controlului (inclusiv a utilajelor și animalelor): 24% din accidentele neletale și 40,3% din accidentele mortale;

- alunecarea, poticnirea și căderea persoanelor: 30,8% din accidentele neletale și 19,5% din accidentele mortale;
- mișcarea corpului fără stres fizic (care duce, în general, la o leziune externă): 13,1% din accidentele neletale și 5,9% din accidentele mortale;
- mișcarea corpului sub sau cu stres fizic (care duce, în general, la o leziune internă): 14,3% din accidentele neletale și 2,6% din accidentele mortale;
- altele: 8,2% din accidentele neletale și 12,4% din accidentele mortale.

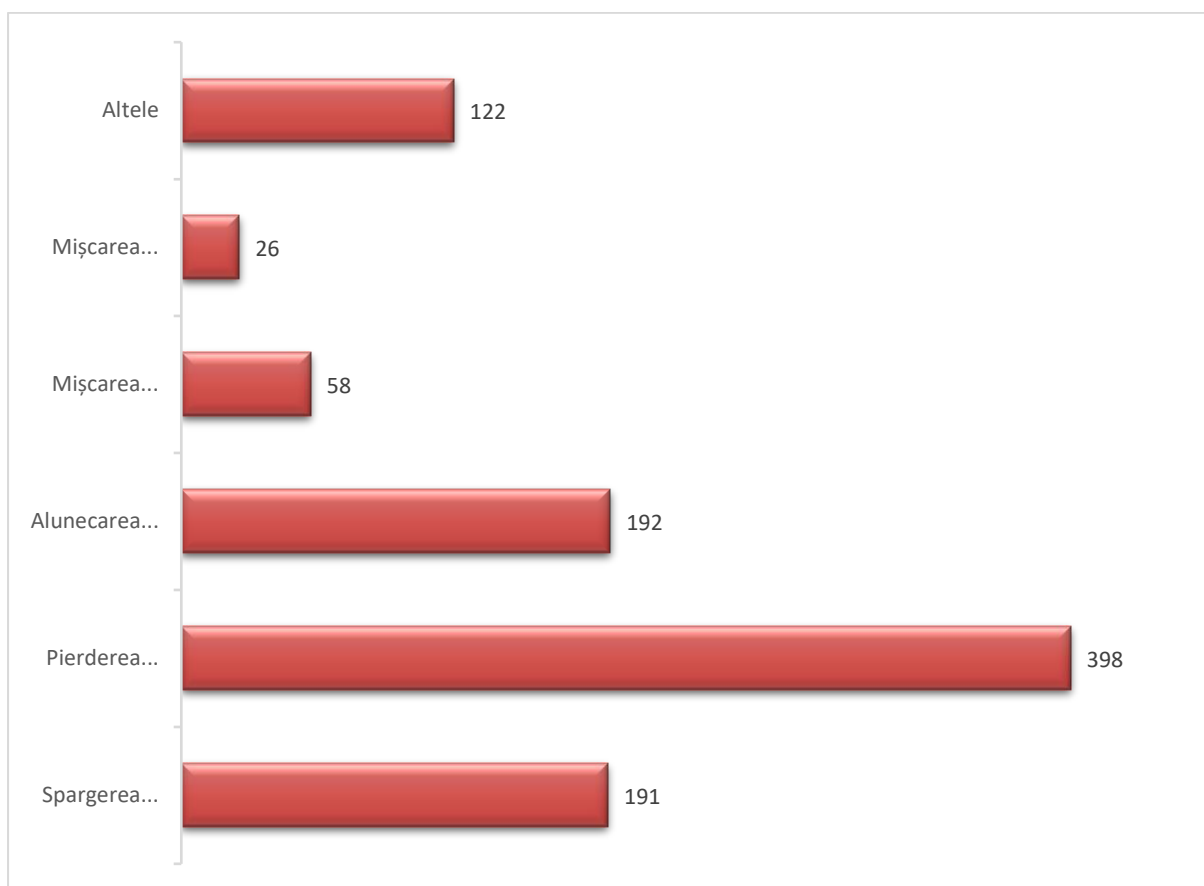

Figura 5. Accidentele mortale raportate în cadrul ESAW pe cauze, 2017, date de la Eurostat Data Explorer (cod de date online: hsw_n2_05)

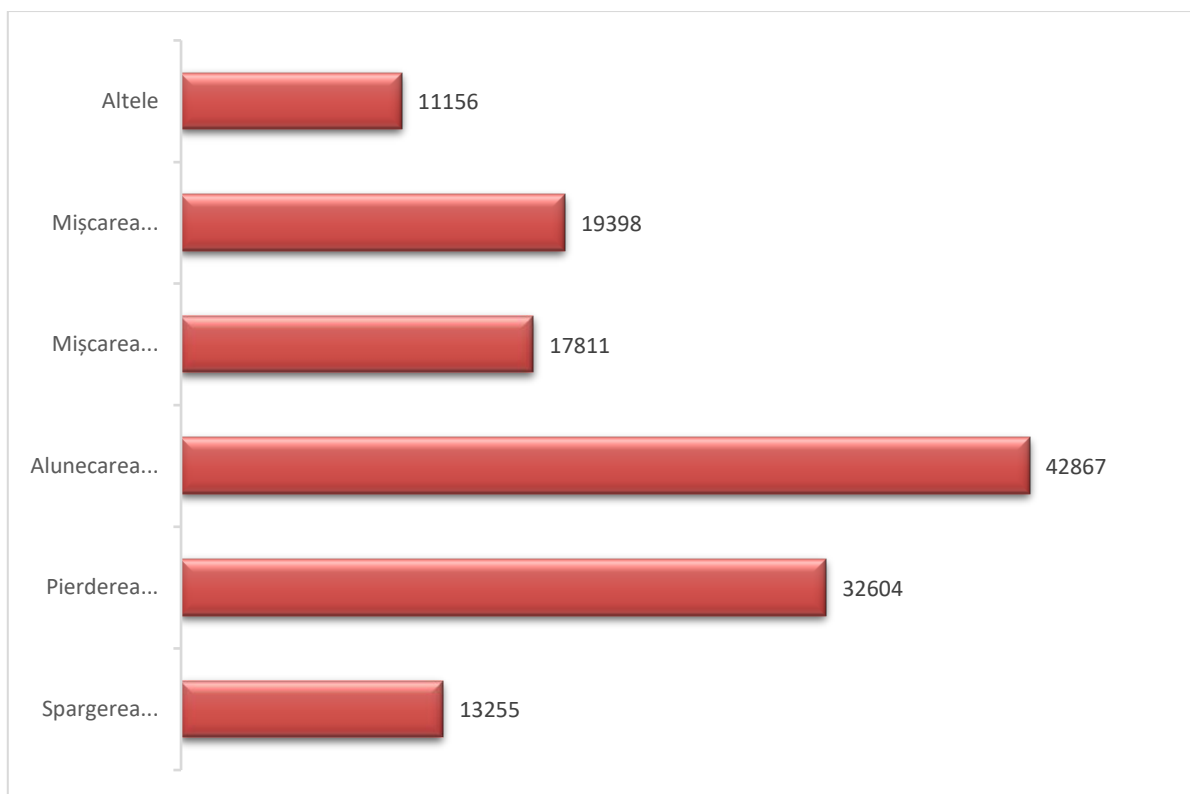

Figura 6. Accidentele neletale raportate în cadrul ESAW pe cauze, 2017, date de la Eurostat Data Explorer (cod de date online: hsw_n2_05)

O cercetare specifică mai recentă efectuată în Irlanda acoperă accidentele mortale din agricultură și silvicultură din 2010 până în 2019 (Accidente letale, n.d.) și prezintă tendințe similare cu cele din 2015 ale cercetării Eurostat. Principalele cauze ale celor 214 decese în acest domeniu timp de 9 ani sunt tractoarele (31%), utilajele (19%) și animale (19%), care se ridică la un total de 69% (comparativ cu 40,3% în cercetarea Eurostat) și căderea de la înălțime și căderile de obiecte, în valoare de 17%, comparativ cu 19,5% în cercetarea la nivel european.

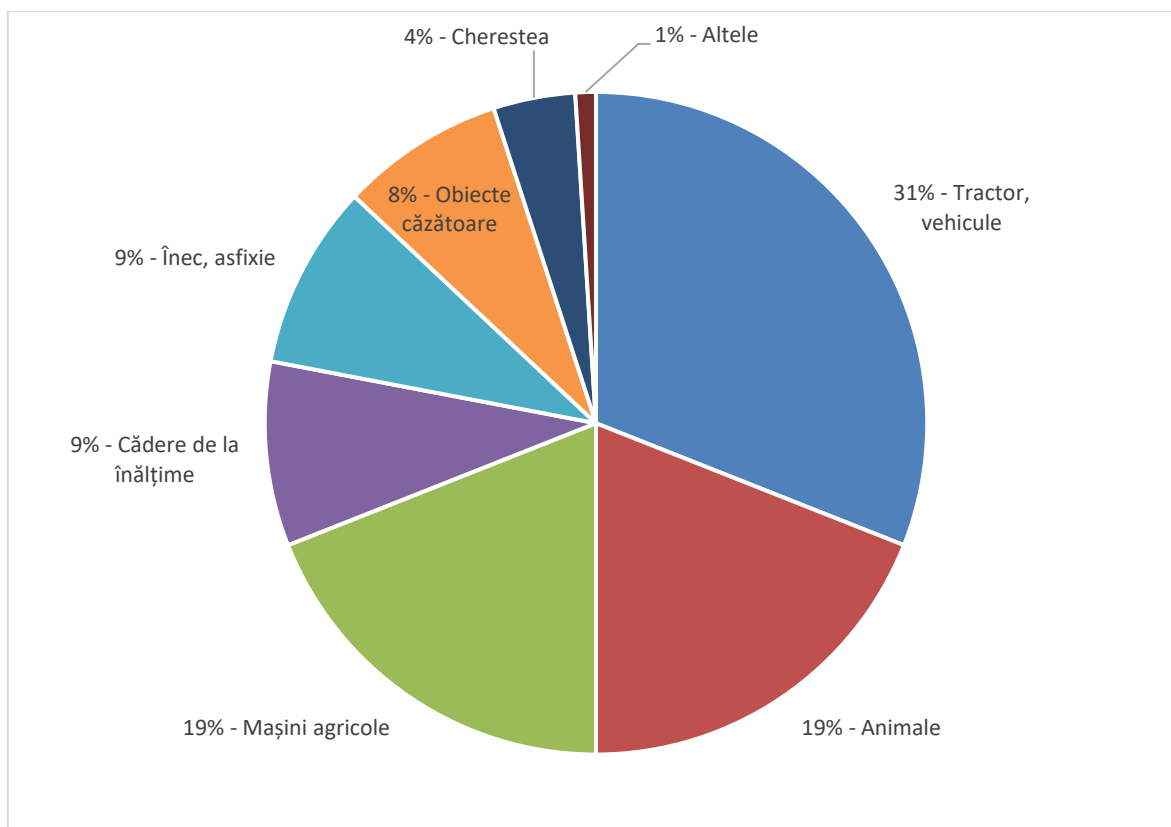

Figura 7. Accidentele mortale în agricultură și silvicultură în Irlanda în perioada 2010-2019, date de la Autoritatea irlandeză pentru sănătate și siguranță.

În plus, Organizația Internațională a Muncii (OIM) exclude agricultura ca una dintre cele mai periculoase locuri de muncă pe lângă minerit și construcții și subliniază mai mulți factori de risc responsabili pentru pericolele ridicate din acest sector:

- nenumăratele tehnologii complexe utilizate în medii foarte disparate, de la agricultura comercială foarte mecanizată la agricultura de subsistență, intensivă, la scară mică. Acest lucru implică diferențe în ceea ce privește metodele de lucru care sunt mult mai importante decât în alte sectoare;
- faptul că forța de muncă este dispersată în zonele rurale îndepărtate, unde serviciile publice, serviciile de sănătate și sistemele de comunicații sunt adesea inadecvate sau de o calitate inferioară celor din zonele urbane;
- o mare varietate de sarcini, în special în agricultura la scară mică, realizate de lucrătorii agricoli de cele mai multe ori cu ajutorul unor echipamente inadecvate și fără a fi primit informațiile și formarea necesare;
- influența determinantă a factorilor de mediu, cum ar fi condițiile meteorologice severe, face foarte dificil controlul siguranței la locul de muncă (de exemplu, atunci

când apar rafale de vânt în timpul aplicarea pesticidelor sau când furtunile apar la recoltare);

- aplicarea inadecvată a tehnicilor de siguranță în agricultură, în comparație cu rigoarea măsurilor în industrie.

Toate aceste pericole specifice care fac din agricultură o ocupație deosebit de periculoasă, adăugate faptului că majoritatea întreprinderilor sunt conduse de o familie și că este o ocupație a persoanelor în vârstă (având mai puține resurse), duce la un număr mare de accidente, atât fatale, cât și non-fatale.